

De Gravinnehof viert zonnig jubileum

Wie jarig is, krijgt een cadeautje. Aan het Spaarne vlakbij de Melkbrug, tussen een reeks eeuwenoude panden, lag een driehoekig parkeerterreintje. Deze plek werd uitgekozen om de Haarlemse hofjestradi tie in een 21ste-eeuws jasje te steken. Er werd een architectuurprijsvraag uitgeschreven en in 2001 opende de splinternieuwe Gravinnehof, genoemd naar de naastgelegen Gravin nestee g, haar deuren.

Op 7 mei werd de vijfti ntwi gste verjaardag van het hofje gevierd. Burgemeester Jos Wienen was gekomen om samen met regent Raymond Brood een kunstwerk te onthullen. Een sieraad voor de achtermuur, een cadeau aan de bewoners. Wienen: “Vroeger woonden in hofjes mensen die het wat minder getroffen hadden in het leven, nu heb je de neiging om te zeggen dat het de happy few zijn. Het heeft iets vorstelijks om hier te wonen.”

Hypermoderne gevel

Maar weinig Haarlemmers kennen de Gravinnehof, de tuin is voor bezoekers gesloten. Hooguit kennen ze de weinig uitnodigende hypermoderne gevel. Menig voorbijganger zal zich afvragen waarom de architect die nou niet wat meer heeft laten passen bij de naastgelegen grachtenpanden. In deze krant stellen we het hofje nader aan u voor en vinden ook een mogelijk antwoord op die vraag.

Niet openbaar

Ooit was het de bedoeling dat de tuin openbaar zou zijn, maar de nabije aan-



> Bewoners en genodigden heffen het glas

foto Rob van Wieringen

wezigheid van de Brijder Stichting gooide roet in het eten. Aan de overkant van de steeg kregen verslaafden dagelijks hun portie methadon. Dus kreeg de hof een hek, net zoals hofjes in vroeger eeuwen

een poort met zware deur hadden. Immers, ze werden bewoond door vrouwen en zij hadden zo een beschutte en veilige woonplek.

Lees verder op pagina 2.

Wil van Schaik zet er na 47 jaar een punt achter

Bijna een jaar na het afscheid van Maarten Poldermans stopte ook Wil van Schaik als regent van het Frans Loenenhofje. Wil: “Gerben en Marijke, de twee bestuurders die blijven en een echtpaar vormen, gaan voor het ‘Coddessysteem’ met nog een echtpaar in het bestuur. Een mooi moment om er een punt achter te zetten.”

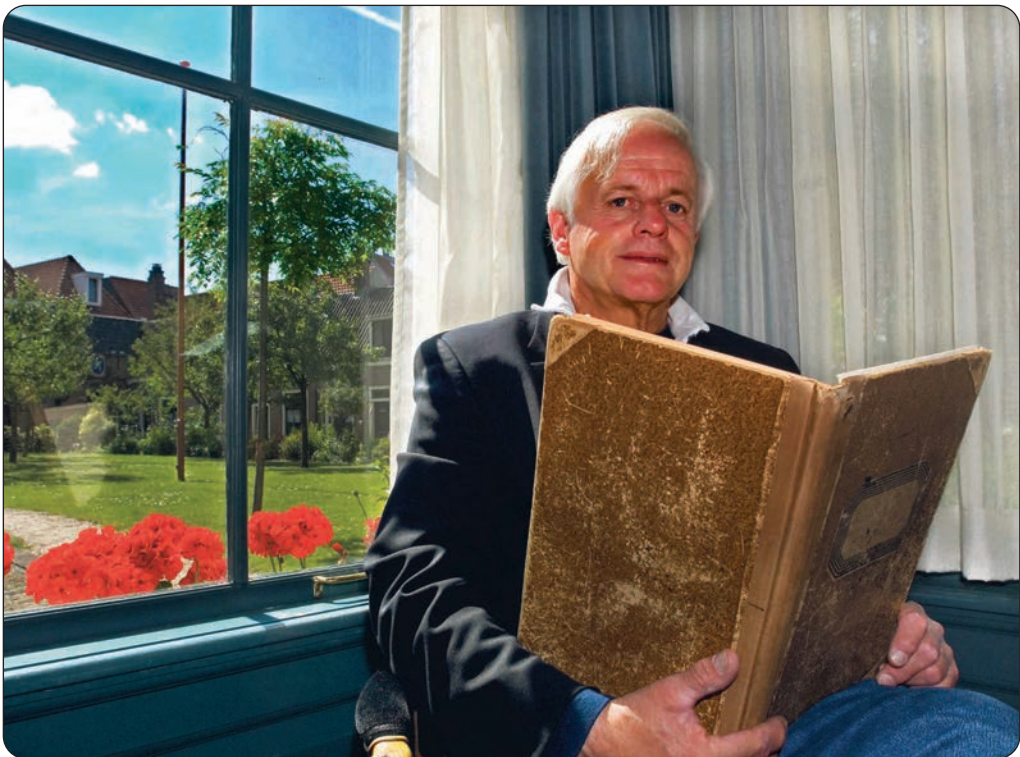
Wil was dertig jaar schoolleider van de Dreefschool en nam jaren groep 7 mee op excursie naar het hofje. Dan werd er gezongen voor de dames en gaf het schoolhoofd een rondleiding. Tijdens Open Monumentenzaterdag trad de banjo spelende Wil er met een jazzcombo op. Voorafgaand speelde een theatergezelschap een middeleeuwse klucht. Op die dag was het hofje een zoemende bijenkorf vol vrolijk publiek. Jubilea, van het hofje of een bewoonster, werden gretig aangepakt voor een feestje. In coronatijd trakteerden Maarten en Wil de bewoonsters op een warme maaltijd, die begon als practical joke. Wil: “We hadden iedereen een brief gestuurd waarin stond dat men die dag niet hoefde te koken. Het was in die zware

“Wil en Maarten organiseerden graag een feestje voor de bewoonsters.”

tijd een vrolijke opsteker, ook vanwege de onverwachte inbreng van de bewoonsters. Zij brachten een danklied ten gehore.”

Gasverlichting

Dankzij Wil en Maarten groeide de regentenkamer uit tot een pareltje en werden ook de 17de-eeuwse loden pomp en de hardstenen pompbak uit 1625 gerestaureerd. Een ander wapenfeit was het terugbrengen van de romantische gasverlichting middels de aanschaf van een originele gaslantaarn en drie replica’s. Dat leidde er in 1987 toe dat de gehele buitenverlichting op gas brandde. In 2022 ging het hofje over op ledverlichting.



> In de regentenkamer met een oud notulenboek

Foto Rogier ten Hacken



Hofjestoernooi

In het Hofje van Loo hingen anderhalve maand oranje vlaggetjes aan het hek. Ja, we konden er in juni en juli niet omheen: om het voetbal. Ik droomde zelfs van een Hofjestoernooi. In de finale won Staats met 3-0 van Van Oorschot met ondergetekende als scheidsrechter. Voetbal is de belangrijkste bijzaak, vinden velen. Jazeker, het brengt volken samen, er is sprake van verbroedering. Helaas wint de com-



> Hofje van Loo oranjegekleurd

mercie en wordt het live meemaken van topwedstrijden voor ‘de gewone man’ onbetaalbaar. Gelukkig is er nog de tv, maar dan wordt voetbal vaak slaapverwekkend. Je moet erbij zijn! Dat geldt ook voor het Hofjesnieuws. Dat uit de tweede hand horen is het net niet. In dit nummer staat de Gravinnehof volop in de schijnwerpers. De krant was live bij het jubileumfeestje en sprak later uitgebreid met de 81-jarige kunstenaar Victor de Beijer. Ik hoop dat u aan beide verhalen – en natuurlijk ook aan de andere ‘nieuwtsjes’ – een warm gevoel overhoudt. Goed nieuws als lichtpuntje in duistere tijden.

Willem Brand

Jarig Gravinnehof in het zonnetje

“De Gravinnehof in Haarlem, op een mooie plek, wij wonen hier fijn. Niemand kan zich beter wensen, dan Gravinnehoffer te zijn”, zongen de bewoners op de wijs van ‘Aan de Amsterdamse grachten’ bij de borrel, begeleid door Fredie Kuiper op accordeon en Suzanne Groot op viool. Hofdame Emilie schreef het jubileumlied.

Eerder was het kunstwerk van Michèle Baudet onthuld. Een draadsculptuur aan de muur, getiteld In het zonnetje. “Mijn beeld toont twee mensen die zich warmen aan de zon, en wie weet, ook aan elkaar. Precies zoals bewoners van een hofje.”

Drie verbonden kunstwerken

De Gravinnehof heeft nu drie kunstwerken. In de entree een plafondschildering van Gijs Frieling, die uitdrukt dat het leven niet te vatten is in een moment, maar alleen als een langer proces in de tijd. Bij de vijver staat de van wilgentakken gemaakte bol van bewoner en kunstenaar Victor de Beijer. En aan de muur dus nu de sculptuur van een staande figuur (man) en een zittende figuur (vrouw). “Met de tuin als verbinding tussen de kunstwerken,” vatte Michèle Baudet het na de onthulling samen.

Natuurlijke tuin hele jaar in bloei

De tuin heeft in 25 jaar niet alleen een flinke metamorfose doorgemaakt, het aantal vierkante meters groen is ook gegroeid. Het meest in het oog springende is dat de kale vijver, die de hemel moest weer-spiegelen en om die reden schoon werd gehouden, tot een moerasvijver is gemaakt. Pleitbezorgers voor die moerasvijver waren bewoners Claire en Victor de Beijer. Op Claires initiatief is ook de lange buitenmuur van klimop voorzien en worden er geen bestrijdingsmiddelen meer gebruikt.

Jarig hofje krijgt extra glans door onthulling kunstwerk

Wilgenbol

Lange tijd stond de tuin vol met buxushagen, die door de komst van de buxusmot zijn weggehaald. Zo ontstond ruimte om de tuin een andere vorm en aanzien te geven. Claire: “Bewoners mochten van het bestuur meedenken. Ik had een waslijst met bij- en vlindervriendelijke planten gemaakt. Victor kwam op het idee om een bol van wilgentakken te maken. Na drie, vier jaar zakken ze in elkaar en maakt hij een nieuwe. Ondertussen is de tuin aan zijn derde wilgenbol toe. Het leuke is dat je de bol kunt verplaatsen.” Victor: “Hij staat symbool voor de kwetsbare planeet waarop wij leven.”



> Onthulling kunstwerk 'In het zonnetje'

foto Rob van Wieringen



> Zingende bewoners

foto Rob van Wieringen



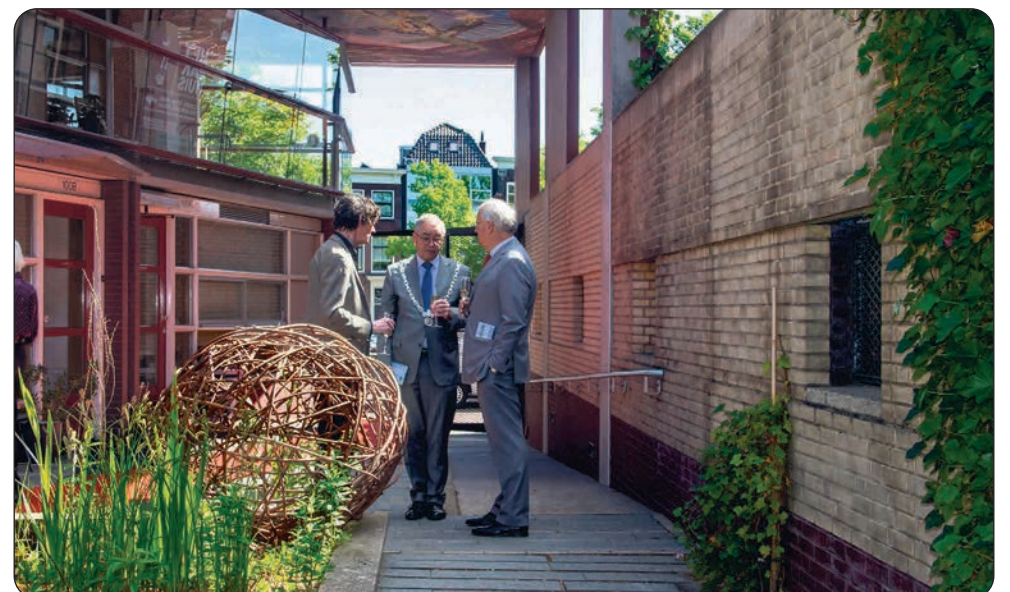
> Tuin met vijver en de lange gevel, kijkend richting de poort, met zicht op kunstwerk in het plafond

delijke planten gemaakt. Victor kwam op het idee om een bol van wilgentakken te maken. Na drie, vier jaar zakken ze in elkaar en maakt hij een nieuwe. Ondertussen is de tuin aan zijn derde wilgenbol toe. Het leuke is dat je de bol kunt verplaatsen.” Victor: “Hij staat symbool voor de kwetsbare planeet waarop wij leven.”

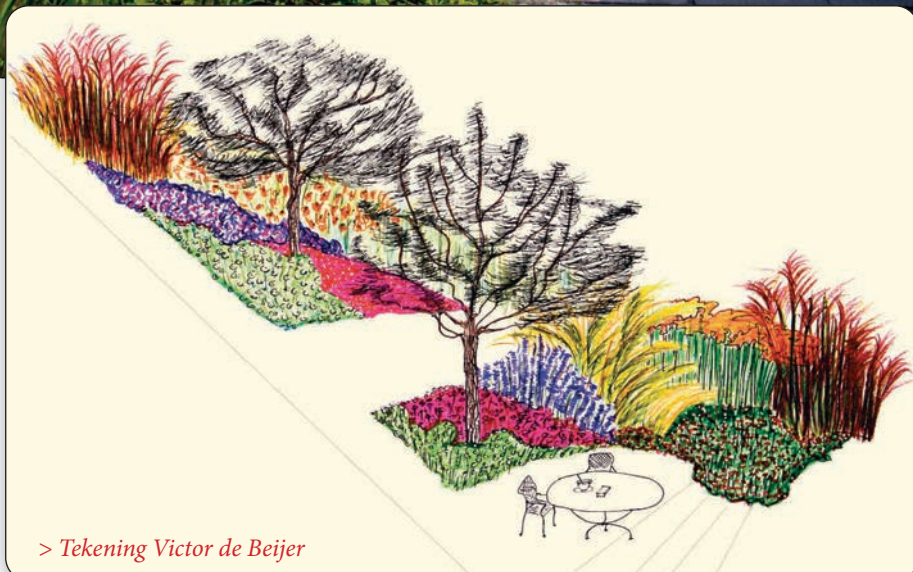
Bloemen het hele jaar door

De huidige hovenier, Hans Eveleens, probeert er een natuurlijke(re) tuin van te maken. “Het overgrote deel van de tuin bestaat uit inheemse planten zoals de pinkster-

bloem, grote kattenstaart en de gele lis. Planten waar insecten zich kunnen voeden, schuilen en voortplanten. De insecten zelf dienen als voedsel voor vogels en roofinsecten. Omdat mensen ook in de vroege lente en het najaar bloemen willen zien, zijn er ook niet-inheemse soorten geplant. Bollen zoals de wilde narcis en de krokus in het voorjaar en in het najaar bijvoorbeeld de lichtblauwe aster. Door de moeraszone met zijn oeverplanten is er grote kans dat ooit kikkers en salamanders de tuin als onderkomen gaan beschouwen,” blikt Eveleens hoopvol vooruit.



> V.l.n.r. Nuel Gielis wiens moeder ook in de Gravinnehof heeft gewoond, burgemeester Jos Wienen en regent Raymond Brood



> Tekening Victor de Beijer

Huismeester Charlotte spin in het web

Wat een leuk idee van haar medebewoonsters om Charlotte Schreuder op haar 90ste verjaardag te verrassen met een tijdschrift. Dat gebeurde tijdens een lunch in de tuinkamer van het Hofje Codde en van Beresteyn, het hofje waar Charlotte sinds 2001 woont en ook huismeester is.

Nadat zij was toegezongen, kreeg ceremoniemeester Renee van Hoeve onverwacht de lachers op haar hand. “Even pauze, ik moet mijn bril halen,” zei ze en spoedde zich naar huis.

Mijlpaal

Knap dat je deze mijlpaal tussen zeventien lastige bewoners bereikt, vond Renee en kondigde toen zuster Elvira Maria aan. De nieuwste bewoonster speelde op de vleugel een stuk dat zij toepasselijk de titel ‘Charlotte’ had meegegeven. Een bijzonder geschenk dat gevolgd werd door nog een speciaal cadeau waaraan alle zeventien bewoonsters hadden meegewerkt: een tijdschrift in elkaar gezet door bewoonster Louise Koster.

Op haar lijf geschreven

Elke bewoonster had op eigen wijze een bladzijde gemaakt; de een met een handgeschreven brief, de ander met een puzzel. “Jemig, wat is dat leuk, wat ben ik hier blij mee,” sprak Charlotte. Regent Alison



McDonnell feliciteerde haar namens het bestuur en typeerde haar als een doortastende, wijze en leuke vrouw. Het huismeesterschap is op haar lijf

geschreven, vond Alison, omdat je weet hoe je iedereen moet benaderen, met warmte en een beetje overwicht.”

Lokaal paradijsje

Charlotte groeide op in een warm gezin met vijf meiden. Haar vader was in de jaren vijftig rector op het eerste Montessori Lyceum van Nederland. Samen met haar zus Hanna doorliep Charlotte die speciale middelbare school. Na een opleiding tot maatschappelijk werkster vertrok Charlotte naar Zuid-Afrika, waar ze 35 jaar werkte. Eerst in een SOS-Kinderdorp en later als hoofd van de huishouding in een christelijk conferentiecentrum. In 2001 kwam ze naar Nederland terug en werd bewoonster van het hofje. Zoals zij het zelf noemt: een lokaal paradijsje. “Natuurlijk zijn er soms irritaties, dat hoort bij het samenleven van achttien mensen. Je oefent met tolerantie en met bewust naar jezelf kijken. Daar word je als mens alleen maar beter van.”



Hofjes en het overheidsbeleid

Afgelopen maand werd bekend gemaakt dat het kabinet de komende 4 jaar 420 miljoen extra beschikbaar stelt voor de bouw van 75.000 ouderenvoningen:



“De Nederlandse bevolking vergrijsd en een toenemend aantal ouderen wil graag verhuizen naar passende woonruimte, zoals nultredenwoningen, zorggeschikte huizen, of seniorencomplexen (knarrenhofjes) waar ouderen elkaar ontmoeten in gemeenschappelijke woonruimten.”

Minister Boekholt-O'Sullivan: “Veel ouderen staan te popelen om te verhuizen, maar zitten klem omdat passend aanbod ontbreekt of omdat het financieel niet aantrekkelijk is. Er wordt flink gebouwd, maar het tempo moet verder omhoog. Net als het aantal nieuwbouwplannen voor ouderen. Daarom trekken we nu de knip zodat woningzoekende senioren meer perspectief krijgen en de doorstroming op de woningmarkt op gang komt.”

Dat lijkt goed nieuws, maar het staat of valt met de vraag of er voldoende initiatieven op dat gebied komen. Voor projectontwikkelaars en corporaties lijken zo'n specifieke woonvormen niet altijd aantrekkelijk; zij bouwen liever standaard rijtjeswoningen. Dat betekent dat het initiatief misschien uit andere organisaties moeten komen. Dat kan ook in de vorm van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) of nieuw op te richten corporaties.



> Knarrenhof Gouda

Maar dat kost vaak veel tijd. De meeste oude hofjes zoals we die in Haarlem kennen, zijn ooit gesticht vanuit liefdadigheid. Maar we moeten in de huidige tijd breder kijken en creatiever worden.

En daarnaast moeten veel van de bestaande hofjes onderhouden, gemoderniseerd en verduurzaamd worden; de gemeente heeft als doel om in 2040 volledig aardgasvrij te zijn, en dat betekent om te beginnen dat verduurzaming van alle gebouwen snel noodzakelijk is. In een monumentale stad is dat erg ingewikkeld; het heeft grote invloed op het uiterlijk van gebouwen en op de inrichting van de openbare ruimte.

Tijdens de voorjaarsvergadering van de Stichting Haarlemse Hofjes (SHH) hebben we daarover presentaties gekregen van gemeente en van specialisten; in vervolg daarop heeft het bestuur van SHH op 12 augustus een bespreking gehad met de adviseurs van de gemeente die studies en scenario's moeten maken voor die verduurzaming. Voor hen zijn de hofjes een bijzonder onderdeel van die studies.

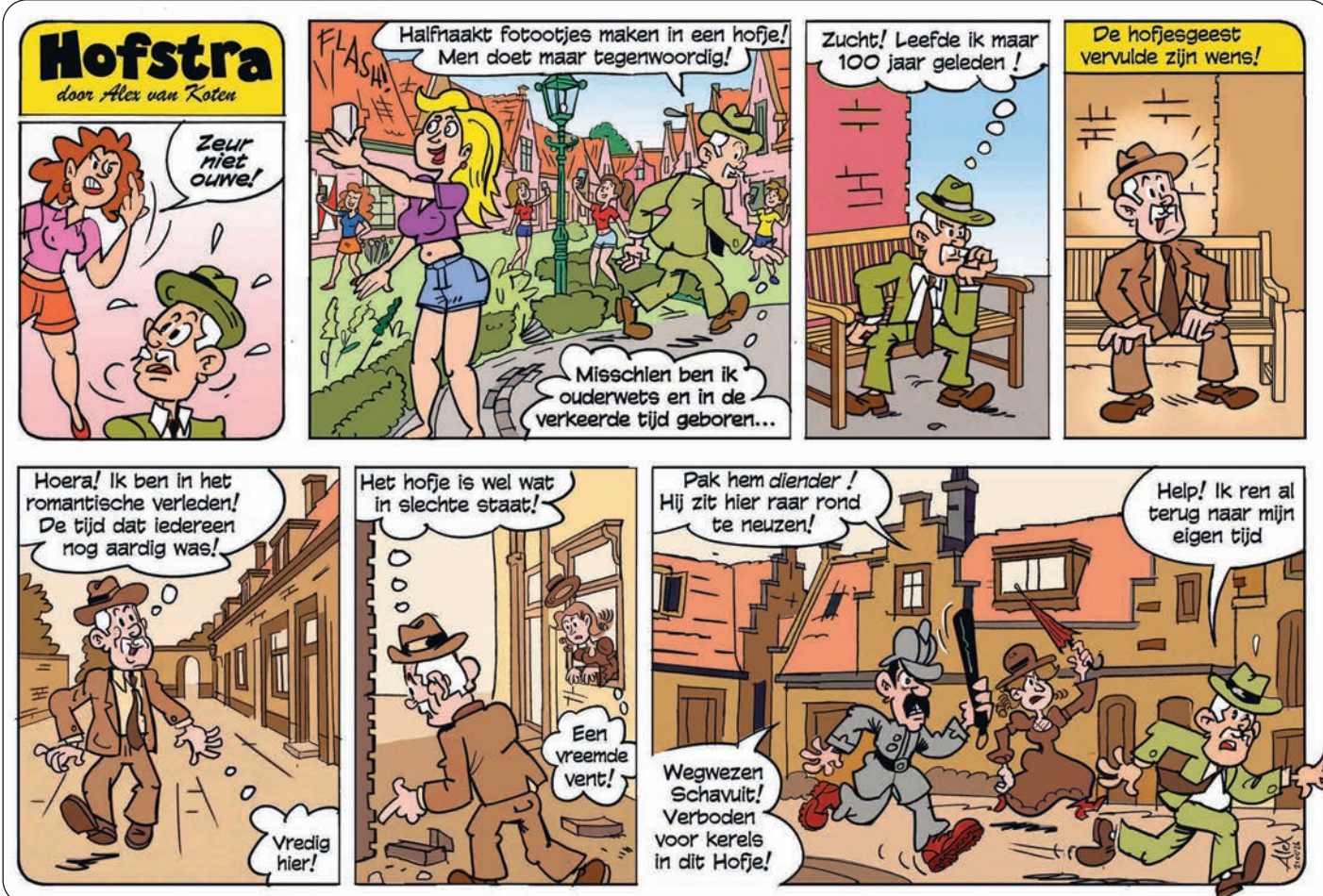
Voor veel hofjes lijkt het moeilijk haalbaar om te investeren in verduurzaming. Maar het begint met het maken van een Meer Jaren Onderhouds Plan waarin die verduurzaming geïntegreerd wordt (MJDOP).

En er is een mooi initiatief van het bestuur van Codde en van Beresteyn om te kijken of zij hofjes die daarvoor niet de reserves hebben, kunnen ondersteunen bij de financiering.

Nu nog kijken op welke wijze de gemeente daadwerkelijk kan helpen.

Joop Slangen

voorzitter Stichting Haarlemse Hofjes



Beeldend kunstenaar: Victor de Beijer

Victor de Beijer (81) werd geboren op 5 mei 1945, bevrijdingsdag. Thuis was geen fijne plek, de oorlog was daar blijven hangen, dus ging hij al vroeg het huis uit. Ontelbare levensverhalen hoorde hij in nachtcafés, aangedikt en ongepolijst, van mannen aan de rafelranden van de samenleving.

Hij stamt uit een kunstenaarsfamilie; zijn broer Evert is animatiefilmer en zijn zoon Boris vormgever/ontwerper. Allemaal afstammelingen van de 18de-eeuwse tekenaar Jan de Beijer. Kunst werd Victors passie, zijn redding wellicht. Sinds 2015 woont hij samen met zijn vrouw Claire in de Gravinnehof.

Dromer

Victor de Beijer (81) groeide op in een gezin met twee jongere broers in IJmuiden. In het jaar van zijn geboorte kwam de jongste broer van zijn vader op een dramatische manier om het leven. Hij verdronk in de Waal. "Mijn vader en zijn jongste broer stonden aan de kant en hoorden hem schreeuwen. 't Was donker en mistig en als zij hem hadden nagedoken zouden ze dat waarschijnlijk niet hebben overleefd. De Waal heeft een stroming van 6 km per uur. Dat trauma en ook de oorlog, hij was duiker bij de marine, bepaalden zijn gemoed. Ik voelde als kind al, er is iets met die man. Ik groeide op in een oorlogssfeer. Mijn ouders waren getraumatiseerd door de oorlog en hadden vaak ruzie. Ik was een dromer en spijbelde vaak, trok de duinen in en bezocht bunkers. In het plantsoen naast onze lagere school stond een beeld van een jongen en een meisje die stenen aan het stapelen waren. Dat heb ik met handarbeid na geboetseerd. De meester zag toen mijn talent en liet me de poppenkast beschilderen."

Zwerver

Op de LTS leerde Victor smeden. Hij ging werken voor koppelbazen en hielp in IJmuiden en de havens van Amsterdam met het laden en lossen van schepen. "Daar werkten mannen die mij in bescherming namen. Ene Piet was een vaderfiguur. Ik kwam niet meer thuis, ging zwerven.

In Rotterdam sliep ik in rioolbuizen en bunkers. Ik overleefde door voedsel op markten te jatten. Mijn plan was om als verstekeling naar Amerika te gaan. Dat mislukte. Ben toen liftend naar Parijs gegaan. Na een jaar of anderhalf ben ik terug naar huis gegaan. Ik was zo koud en eenzaam. Die ervaringen hebben me getekend. Ik voel heel erg mee met de ontelbare kinderen die door de oorlog getraumatiseerd zijn." In 1963 werd hij aangenomen op de kunstopleiding Academie '63 nadat hij een portfolio had gemaakt van beeldjes. De academie zat in de Koudenhorn kazerne, docenten waren o.a. Mari Andriessen, Wessel Couzijn en Nic Jonk. Zijn ouders betaalden niets, dus hij moest 's nachts werken en deed vieze klussen in de haven. "Iets moois maken op de kunstacademie lukte niet altijd. Ik werd later beheerder, hoefde ik geen schoolgeld te betalen."

Koperslager

In het Academiehôtel op de Jansweg kreeg hij een kamer. Hij kwam veel in café 'In de Gouden Geit' daar tegenover, dat werd gerund door het uit de Jordaan afkomstige echtpaar Pleun en Alie den Hollander. "Alie zag mij als haar zoon. Voor mijn drankjes hoefde ik niet te betalen. Ik ging met sleepbootkapiteins mee naar andere nachtcafés, ontdekte logement De Zon, een kosthuis voor mannen. Daar woonden mannen van allerlei pluimage. Een man was slager in Chicago geweest. Op de Academie leerde ik koperslagerswerk, maakte beeldjes van plaatjes koper en buisjes door het met hamers te timmeren op een aambeeld. Ik heb het ook mijn zoon Boris geleerd." Hij laat twee stukken zien. Een geelkoperen buis toverde hij om in een maan en van rode koperplaat maakte hij op het aambeeld een ronde doos. Claire laat een foto zien van een smeedijzeren hek van hun boerderij in de Morvan.



> Met wilgenbol naar Gravinnehof

"Claire en ik gingen daar vaak naar markten, daar kocht ik allerlei soorten hamers, ik heb er tachtig." Claire: "In de tuin metelde hij een Keltische kuil van 1 meter 70 diep van grote brokken natuursteen met een in- en uitgang."

Kunstenaar

Victor verkocht veel beeldjes aan particulieren en de BKR, de beeldende kunstregeling. Maar maakte ook leren wandkleden, een aantal werken is aangekocht door het Frans Hals Museum. "Het kunstenaarschap is geen beroep van 9 tot 6, het is een levenshouding die geldt van de wieg tot het graf. Het gangbare en het doorbreken van het geconditioneerde is onderdeel van mijn kunstenaarschap." Victor pakt het beeldje

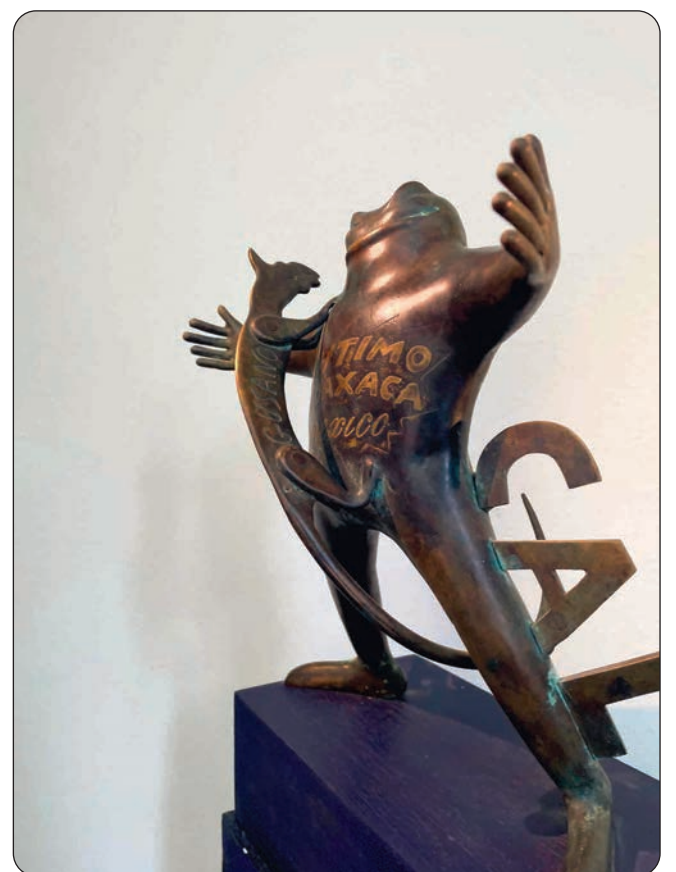
van Pepe Peyote van de vensterbank (zie foto hieronder): met in zijn ene hand het kruis en in de andere een dolk. "Peyote is een cactus waarin mescaline zit, een stof met hallucinerende werking. De Peyote worm deed men in de Mexicaanse drank mezcal. Als je die doorbeet, kwam je in een goddelijk stadium." Op zijn vijftigste haalde Victor zijn vakdiploma lassen en werkte anderhalf jaar in de offshore. Hij heeft interieurs ontworpen en ook waterkunstwerken en lichtinstallaties gemaakt. In de jaren tachtig was hij twee jaar bezig met een door pneumatiek bewegend decor voor een theaterstuk van de Haarlemse groep Perspekt, dat uiteindelijk slechts tweemaal werd opgevoerd. In Santpoort-Noord staat zijn beeld De Ontmoeting.



> Hopi in een kano



> Pepe Peote



> Mescaline god



> Fabeldier 'staartenman'



> Victor en Claire woonden tien jaar in Frankrijk; Victor schiep een Keltisch bouwwerk in de tuin

Sjamaan

Al vele jaren heeft Victor een fascinatie voor animistische samenlevingen zoals de culturen van de Eskimo en Inuit van Alaska en Canada en de ruim vierhonderd Indianenstammen van Noord-Amerika. "Deze in stam en clan verband levende veelal nomadische volken hadden elk een eigen taal en eigen godenrijk. De Indianen waren de oorspronkelijk bewoners van dit gigantische continent, waar een overwel-digende natuur en een onmetelijke ruimte aanwezig waren. In dit universum van stormen in de wouden, onweer in de ber-gen, wilde rivieren, diepe ravijnen en krakende ijskappen moesten wel goden wonen. Bewoners hadden rituelen en be-zwerende dansen nodig om de goden en het dierenrijk gunstig te stemmen. De na-tive Amerikanen schiepen in hun mythi-sche verhalen een uitgebreid godenrijk waarin – als dat zo uitkwam – mens en dier naar geloven van gedaante kon verande-ren in een ander wezen. Dergelijke meta-morfosen waren handig en hadden grote voordelen."

Verhalenverteller

Opperhoofden en sjamanen waren zie-ners, die tijdens rituele feesten in trance raakten en gebeurtenissen konden voor-voelen en voorspelden waar voedsel en water te vinden was. Zo wisten de sjama-nen bij de Inuit waar de ademgaten van de zeehonden zaten in het ijs. Omdat elk le-vend wezen, ook bomen en planten, be-ziëld is, dien je je relatie met de natuur goed te houden. In zijn koperslagerswerk herschept Victor evenzeer een mythische wereld met fabeldieren en halfgoden. Hij tekent die figuren eerst op papier en maakt ze van messing en koper, soms gebruikma-kend van lasapparatuur. De laatste jaren is hij vooral bezig zijn avontuurlijke leven op papier te zetten. Zoals een romanschrijver doet: deels fictie, deels op de werkelijkheid gebaseerd.

Doler

Ook schrijft hij parabellen. Hierin spelen ri-vieren een belangrijke rol. Ze functioneren en stromen als slagaders over de planeet. Oevers zijn het gebied waar volgens Victor verhalen te vinden zijn. Het is de omge-ving waar je dolers kan ontmoeten, die 's nachts onder bruggen slapen. "Ik voelde me thuis in deze elementaire, soms vijan-dige wereld. Gevoelige sensoren zijn dan handig om te hebben. De moderne mens heeft onderweg veel sensoren verloren. Re-den is ook dat men nog maar weinig put uit de rijke tradities van natuurvolken.

Mijn verhalen zijn een mix van sprookjes en realiteit. De werkelijkheid is van onder-geschied belang, die is immers nooit een-duidig uitlegbaar. Ik vind dat het ervaren en beleven van een kunstwerk een strikt

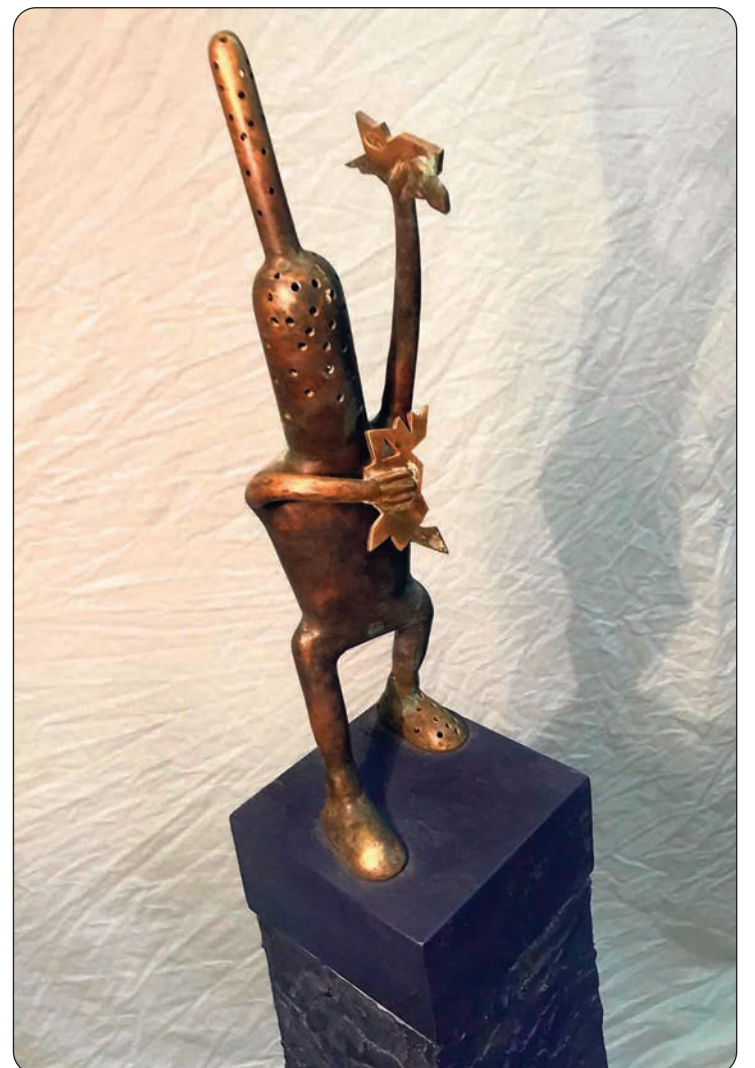
persoonlijke ervaring is. Iedereen draagt een andere bril. Eigenlijk speelt 'de tijd' waarin men leeft de hoofdrol."

In maart 2027 exposeert Victor samen met zoon Boris in Kunstcentrum De Kolk.

Foto's zijn een selectie van Victors diverse palet aan kunstwerken, geïnspireerd op nomadische volken, hun geloof in de natuur en hun rituelen om grip te krijgen op het leven en de dood.



> Bosgod Arie



> Het peper en zout godje

Grauw noodweer

Het is grijs noodweer. Inktzwarte wolken en veel krijgende meeuwen die hun witte kak als kunstwerken op de kade sprietsen. Weer of geen weer zonder van tevoren dag of tijd te hebben afge-sproken, zitten twee oude vrienden op hun bankje langs het Spaarne.

Hun vriendschap stamt van voor de uitvinding van het dwingen-de uurwerk, men wist toen veel dingen uit verre bossen en van de ster-ren. Zij hebben elkaar eeuwen niet ge-zien. Hun werelden lopen uiteen. Een was paardentemmer. De ander was een paard. Later heeft hij op de Willem Barentsz nog op walvissen gejaagd. De ander heeft hem toen nog uitgezwaaid.

De mannen zijn diep in gedachten. Maar toch is er conversatie en wisselen ze bele-venissen uit. Scherpe beelden van toen. 'Weet je nog, wat hebben we toen gela-chen.' 'En toen met dat lege vrachtschip vol met stemmen? En weet je nog dat wij verliefd waren op hetzelfde meisje? O ja, dat was Imre.' In flarden mist verschijnt aan de over-kant een visser, die zijn hengel uitwerpt.

"Zijn lichtgevende oranje dobber is veel te groot, hier zwemmen alleen nog maar een paar kleine voorntjes," zegt Dimar. De waterstroom voert de dobber snel buiten zicht. De visser moet hem steeds inhalen en herplaat-sen.

"Ondanks het grauwe noodweer is hier veel te beleven," zegt Evert. Aan de overkant komt al fietsend de laat-ste Europese junk voorbij. Hij brult naar de visser en naar de twee vrien-den aan de overkant "Hé, jullie daar, dit alles is verzonnen. Dit is een leu-gen! Wij bestaan niet, wij zijn een scène uit een computergame!" Dan verdwijnt hij in flarden mist en in de inktzwarte wolkenmassa.

Ingenieus ontwerp hofje van de 21ste eeuw

Hofjes kennen we als schattige oude huisjes rond een binnentuin. In de jaren negentig werd de vraag geopperd of je die woonvorm ook op een moderne manier vorm zou kunnen geven. Tja, dat is iets voor architecten om zich over te buigen. Er werd een voormalig parkeerterreintje aan het Spaarne beschikbaar gesteld, tussen de Gravinnesteeg en de Helmbrekerssteeg. Vervolgens werd een architectuurprijsvraag uitgeschreven om 'het hofje van de 21ste eeuw' te ontwerpen. Het aantal inzendingen overtrof alle verwachtingen: 198. Op de Gravenzolder van het stadhuis werden ze een voor een beoordeeld door een jury. Winnaar werd Dolf Floors uit Amersfoort.

De opgave was niet eenvoudig. Op een vrij klein, driehoekig terreintje moesten maar liefst 26 woningen komen, tien tweepersoons en zestien eenpersoons, anders zou het project onbetaalbaar worden. Er moest dus in de hoogte gebouwd, maar hoger dan de aangrenzende bebouwing aan het Spaarne mocht natuurlijk niet. De woningen moesten uitkijken op een binnentuin en het geheel moest sfeervol zijn. Het ging hier immers wel om een hofje, niet om zomaar een flat.

Binnentuin op het zuiden

Het resultaat mag er zijn. De binnentuin op het zuiden wordt aan drie zijden omsloten door woningen en langs de Gravinnesteeg loopt een muur. In die muur zijn openingen, zodat je vanuit de steeg een

blik in het hofje kunt werpen. Aan het Spaarne zit de toegang: een hoge poort met daarboven twee appartementen. Dat maakt het tot een heus poortgebouw, zoals ook klassieke hofjes dat hebben. In de groene tuin staan her en der zitjes, het is er prettig toeven.

Ingenieus ontwerp

Het ingenieuze van het ontwerp zit erin dat het u-vormige bouwwerk van drie woonlagen niet oogt als een flat. Het bestaat uit losse gebouwen die door loopbruggen van glas en hout met elkaar verbonden zijn. Geen enkel deel heeft een vlakke gevel, per woonlaag springen muren naar voren of naar achteren. Het geheel oogt levendig, ook door de veelheid aan horizontale lijnen in het ontwerp. De rode aardetint op de muren geeft een warme sfeer.



> Voorgevel Gravinnehof



> Tuin met vijver en de lange gevel, kijkend richting muur met kunstwerk

Saamhorigheidsgevoel

Die warme sfeer is er ook op sociaal vlak. Er is een tuinkamer die ruimte biedt voor samenkomsten. Samen eten, vergaderen. Maar ook als je meer bezoek hebt dan in je woonkamer past. En natuurlijk bij speciale gelegenheden. Met het lustrum is er gediend, bewoners met bestuur. Er is saamhorigheidsgevoel in de hof. Als iemand griep heeft, wordt er boodschappen voor hem of haar gedaan. Ook is er een lief- en leedpotje, waarvan bijvoorbeeld een mooi boeket gekocht wordt als iemand in het ziekenhuis ligt. Er wordt geregeld met elkaar gegeten, men doet bijna dagelijks koffie en een glaasje wijn, of gaat bijvoorbeeld met elkaar naar de bioscoop.

Gevel aan het Spaarne

Missie geslaagd, zou je zeggen. Gebouwd met moderne materialen in een eigentijds

ontwerp, oogt en voelt dit complex werkelijk als een hofje.

Er is echter één maar: de gevel aan het Spaarne is weinig aantrekkelijk. Had dat nou niet anders gekund? Wij denken van niet. Uitgangspunt bij het ontwerp van een hofje is de sfeer rond de binnentuin, gecombineerd met gerieflijke appartementen. Dat heeft architect Floors heel knap gedaan. De bouwstijl is doorgetrokken naar de straatzijden, dus die zijn modern, dat kan niet anders. En tja, als vijf van je appartementen aan het Spaarne liggen, dan wil je de bewoners daar natuurlijk ruim uitzicht op bieden, dan maak je grote ramen.

Conclusie: bewoners van de Gravinnehof zitten op de eerste rij. En passanten moeten hier maar even een oogje toeknippen.

Immy Nieboer benoemd tot ridder

Elf jaar is Immy Nieboer inmiddels regent van het Antonie en Vrouwe Gasthuis hofje in het Klein Heiligland. In april werd ze benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau, omdat zij zich zowel beroepsmatig als onbetaald tientallen jaren ingezet heeft voor de verbetering van de gezondheidszorg en het welzijn van kwetsbare groepen.

Als vrijwilliger zette zij zich via de kerk in voor vluchtelingen en statushouders. Zo organiseerde zij met andere diakenen Meet & Eat met vluchtelingen uit Syrië. Ook is Immy al meerdere jaren betrokken bij de organisatie van het zomerprogramma voor senioren in Schalkwijk. Daarnaast was ze actief bij de Haarlemse Alliantie Tegen Kinderarmoede en het Kids Kleding Paradijs. Immy: "Het werk als diaken doe ik met hart en ziel. Je gaat ermee door tot het klaar is. Dat gold ook voor mijn werk als verpleegkundige in ontwikkelingslanden. In

1968 vertrok ik voor het eerst naar Zambia en bestond mijn werk uit het geven van prenatale- en zuigelingen-zorg. In Zaïre maakten we onszelf overbodig door lokale verpleegsters op te leiden. In Bangladesh hielpen we om de gezondheid van de vrouwen te verbeteren. Waar ik ook werkte, het ging me altijd om het verbeteren van de leefomstandigheden van het gezin." Burge-meester Jos Wienen vat haar activiteiten in Afrika en Haarlem mooi samen: "Ze heeft een warm hart voor mensen in kwetsbare posities."



> Immy Nieboer met onderscheiding in 'haar' hofje, het Vrouwe en Anthonie Gasthuis

Het geheim van het Hofje van Loo

Jacomine Gouw maakt driedimensionale wereldjes, zoals ze die zelf omschrijft: miniatuurschilderijen geschilderd op laagjes glas achter elkaar waardoor er diepte ontstaat. Tijdens het laatste weekeinde was er de Vijfhoek-kunstroute en waren die 'wereldjes' in haar Sijtje Boes-achtige minhuisje in het Hofje van Loo te bezichtigen.

Haar huisje staat net niet in de Vijfhoek. Toch deed ze mee. En waarom niet: de bezoekers genieten driedubbel op. Van het pittoreske hofje, de tuin én de kunst van Jacomine.

Het geheim is zichzelf

'Bukken, Wim', roept Jacomine vlak voordat de redacteur haar huisje binnenstapt. Net op tijd! De deur is uit de 17de-eeuw toen de gemiddelde lengte van vrouwen tussen de 150 en 155 cm was! De grootte van haar huisje zie je ook terug in het formaat van haar schilderijen. Ze laat haar bezoeker zien hoe het werkt en houdt er een voor een lamp: dan is het dag en zie je

een bloemenpracht. Haal je het licht weg, dan zijn de bloemen donker en is het nacht.

In de genen

Tijd is schaars voor mensen op leeftijd. Dat beseft de 77-jarige Jacomine, die vanaf 1990 in het hofje woont en haar werkzame leven in de zorg werkte, maar al te goed. Zeker na de dood van haar tweede geliefde, flamencodanser en lasser Hans. Ze is een creatieve autodidact. Samen met Hans danste ze tussen de schuifdeuren. En behalve tekenen en schilderen speelt ze sinds corona piano en keyboard. Beide instrumenten staan in haar ieniemienie woonkamer.



Expositie in de Provenierstuin

Eenmaal per jaar staat kunst centraal tussen het groen in de Provenierstuin en wel tijdens het weekeinde van de Vijfhoek-kunstroute. Eind mei werd dit festival voor de 21ste maal georganiseerd door een groepje Haarlemse kunstenaars.

Er is elk jaar een thema, dat was dit jaar 'het geheim'. Dat is een kapstok waar je als deelnemer een kunstwerk aan kunt ophangen. Niet verplicht overigens. Er deden dit jaar negentig kunstenaars mee, in de Provenierstuin was werk te zien van Ron Felix, Erik Klein Schiphorst, Wilma Tamboer en Liedeke Veninga. Traditioneel was ook het huisje van bewoner Maurice Ploem ingericht als galerie.

naars mee, in de Provenierstuin was werk te zien van Ron Felix, Erik Klein Schiphorst, Wilma Tamboer en Liedeke Veninga. Traditioneel was ook het huisje van bewoner Maurice Ploem ingericht als galerie.



Mooiste begijnhof van Vlaanderen

Vlaamse begijnhoven zijn de voorlopers van liefdadigheidshofjes in Nederland. In 1998 kwamen dertien Vlaamse begijnhoven op de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Daaronder volgens Jan Willems, regent van Hofje In den Groenen Tuin, ook de mooiste: die uit Kortrijk. Het begijnhof dat in 1238 werd gesticht, heeft een tur-

bulent bestaan achter de rug. Het werd een aantal keren verwoest, geplunderd en bezet. De veertig overgebleven huisjes zijn uit de 17de eeuw. Vanaf 1649 tot 2013 deden begijnen goede werken voor de armen in de stad. Zo waren ze actief in de zorg en het onderwijs. De Sint-Anna-zaal uit 1682 deed eerst dienst als verpleegzaal en later als school.



Verhalen achter de hofmuren

Onlangs overleed actrice, cabaretière en schrijfster Marjan Berk. Bekend om haar humoristische boeken en columns. Sinds 2016 woonde zij in het mooie Occohofje in Amsterdam, dat niet toegankelijk is voor toeristen.

Marjan Berk genoot van de rust, de tuin en de onderlinge gezelligheid. Het inspireerde haar tot 'Hofdames', een boek waarin zij haar medebewoonders interviewde en een warm in-kijkje gaf in het leven achter de hofmuren.

Misschien is het geen toeval dat juist schrijfsters zich thuis voelen in een hofje. Achter iedere voordeur schuilt een verhaal. Het Occohofje werd in 1774 gesticht door de eigenzinnige jonk- én zakenvrouw Cornelia Occo. In haar testament liet zij specifiek opnemen dat er 15 jaar gewacht moest worden met de bouw van het hofje zodat haar vermogen nog verder kon groeien.

Ook ons hofje De Bakenesserkamer kende een bekende schrijfster. Els Pelgrom woonde hier ongeveer tien jaar geleden. Ik lees nu 'Kleine Sofie en Lange Wapper' uit 1984 opnieuw voor, ditmaal aan mijn kleindochter. Oudere bewoonders herinneren zich nog goed hoe Els hier schreef en tekende, voordat zij weer naar Amsterdam verhuisde.

Beide hofjes hebben dus een aantal zaken met elkaar gemeen. Ze ontstonden uit een daad van barmhartigheid en huisvestten een beroemde schrijfster. Toch heeft ieder hofje een heel eigen karakter. Dit schuilt soms in verrassend kleine dingen. Want



zelfs een toilet heeft zijn eigen hofjescul-tuur. In ons hofje sprak men vroeger over 'Het Sekreet', in het Occohofje over 'de Heimelijke Gemakken'. Kiest u zelf maar welke benaming uw voorkeur heeft.

Herma

In memoriam

Hein Kruijver

onze aimabele en geliefde klusjesman blijft in onze herinnering



17 mei 1946 - 27 juli 2026

Regenten en bewoonders van het Frans Loenenhofje en hofje Codde en van Beresteyn

Actie 'We zijn er bijna' in Bakenes

Hartje zomer vond traditioneel in hofje de Bakenes de aardbeienborrel plaats. De Bakenes-bewoonsters hadden voor heerlijke tapas gezorgd en de drie regenten schonken non-alcoholische champagne.

De ter ere van de actie 'We zijn er bijna'! Hoewel er nog een tekort is van een halve ton gaat de renovatie van het dak over een maand toch van start. Het bestuur heeft zich flink in de schulden gestoken. Er is in totaal vier ton geleend van o.a. het restauratiefonds. De renovatie is een duurzaamheidsslag. Alle dakpannen gaan eraf en worden een voor een nagekeken. De nog goede pannen komen na de dakisolatie terug aan de zichtkant, nieuwe pannen aan de andere, niet zichtbare, kant. Ook krijgen alle ramen dubbelglas. Een grote klus want alle sponningen zullen moeten worden uitgefreesd.



Waar hangt deze gevelsteen?



Judith Leysters geboortehuis stond in de Vranckesteeg, nu de Frankestraat. Haar vader bezat een brouwerij genaamd Leystar in de buurt van de Baknessergracht. Judith, het achtste kind, ontpopte zich tot een schilder van formaat. In 1633 werd ze als eerste vrouw toegelaten tot het Sint-Lucasgilde, het Haarlemse schildergilde. Dat lukte in de 17de-eeuw slechts nog een vrouw. Leyster is opgenomen in de Eregerij van het Rijksmuseum. Haar werk hangt in de National Gallery van Londen, het Louvre én het Frans Hals Museum. Haar beroemde zelfportret hangt in de National Gallery of Art van Washington. Maar waar hangt haar gevelsteen? Op die steen is ook haar leermeester Frans Hals te zien, aan wie een aantal van haar werken foutief is toegeschreven. Zo goed was zij dus! De gevelsteen is een vrije interpretatie van twee schilderijen: het al genoemde zelfportret en De lachende kinderen.

PRIJSVRAAG

Stuur uw reactie naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl en maak kans op een VVV-bon van € 15.

De gevelsteen In den Corbusier uit nr. 55, ontworpen door Riëks Swarte, hangt in de Vogelkopsteeg. Dorothe van Schagen had het goed en ontvangt de bon.



> Lyn (links) en Sophie bij de pomp

Gezellig samenzijn

De BBQ voor bewoonsters en regenten in hofje In den Groenen Tuin is al vele jaren traditie. Een gezellig samenzijn dat in twintig jaar slechts tweemaal vanwege het weer in de hal moest plaatsvinden. Voor het eerst werd de maaltijd verzorgd door twee vrouwen.



Omringd door groen

De stad gaat voor groen en ook voor veel bewoners van de Proveniershof is het creëren van een geveltuin een geliefde hobby. Jolanda en Jan Willem die al 34 jaar boven de poort wonen, hebben sinds kort ook een tuintje met bank. Nu kunnen ze met mooi weer, net als de mensen met een benedenwoning, ook buiten een kopje koffie of wijntje doen en wel in een door Jolanda gecreëerde geveltuin met o.a. rozen, seringen en geraniums.

f Volg de Haarlemse Hofjeskrant op Facebook!

Voor het laatste nieuws en de laatste filmpjes!



Haarlemse
Hofjes
krant

www.facebook.com/HaarlemseHofjeskrant

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Nieuwenhuizen bv
BOUWBEDRIJF

- Verzorging aanvraag
- Nieuwbouw
- Verbouw
- Aanbouw
- Renovatiebouw
- Dakkapellen
- Badkamers
- Openhaarden

Lijnbaan 34 -36 - Heemskerk - Tel.0251-235 996
www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl

Haarlemse
Hofjes
krant

GRATIS
meenemen!

Haarlem: DekaMarkt Rijksstraatweg 283, Rijksstraatweg 40-42, Anthony Fokkerlaan, Eksterlaan, Meester Cornelisstraat, Schalkwijkstraat, Gedempte Oude Gracht, Amsterdamstraat, Prinses Beatrixplein, Oranjeboomstraat, Ramplaan en Floridaplein. **VOMAR** Da Vinciplein, Stephensonstraat en Paul Krugerkafe. **JUMBO** Engelenburg. **PLUS** Rijksstraatweg. **AH** Floriadaplein, Marsmanplein, Soendaplein, Drossestraat, Westergracht, Grote Houtstraat, Kruisstraat en Spoorwegstraat. **VVV**, Noord-Hollands Archief, Van der Pigge, **DEKATUIN** Vlaamseweg. **Bibliotheken** Gasthuisstraat, Planetenlaan en Leonard Springerlaan. **Heemstede:** **VOMAR** en **DEKA MARKT** Binnenweg, **AH** Blekersvaartweg en **PRIMERA** De Pijp Raadhuisstraat, Bibliotheek Julianaplein. **Bloemendaal:** **AH** en Papyrium Bloemendaalseweg. **Overveen:** **AH** Bloemendaalseweg.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant wordt financieel gesteund door Hofje Codde & Van Beresteijn, Hofje In den Groenen Tuin en diverse fondsen.

Oplage: 6.000
Redactie: Willem Brand
Eindredactie: Paula Willems
Vormgeving: Kees Reniers

HHK 57 verschijnt begin mei 2027.